

Un tulburător poem dedicat luptei comuniștilor
pentru libertatea patriei:

PITICUL DIN GRĂDINA DE VARĂ

de D.R. Popescu la Teatrul Național din Craiova

Un spectacol pentru anul 2000

— **Viața teatrală a Craiovei este marcată în ultimele zile, de interesul deosebit stîrnit în rindurile publicului de spectacol — eveniment cu piesa dumnea-voastră „Piticul din grădina de vară”. O serie de factori s-au întîlnit în chip fericit, conducînd la acest succes: text fundamental, regie originală, interpretare de înaltă profesionalitate, scenografie impresionantă, performanțele luminii... Cum apreciați această reprezentare, stimat tovarășe D. R. Popescu?**

— E un spectacol care, din capul locului, dă regizorului Silviu Purcărete o dimensiune pe care, pînă în prezent, nu i-o vedeam atît de înaltă. I-am urmărit multe dintre montările realizate (toate, foarte bune), dar aș vrea să cred că acest spectacol de pe scena craioveană este o sumă a reprezentațiilor lui Purcărete, care îl reprezintă cel mai bine și face din el unul dintre regizorii de marcă, nu numai ai generației sale, ci chiar ai teatrului românesc. Mă gîndesc, chiar, dacă un alt regizor român — mai vrednic decît el dintre cei care au montat în țara noastră sau peste hotare — are în biografia lui un spectacol atît de complex și de pregnant, cum este acesta de la Craiova?! Regizorul propune o viziune asupra unei lumi — o viziune tragică, pe care și-o argumentează, în care se văd foarte bine descifrate mai multe planuri ale piesei, pe care el știe să le armonizeze: pe lîngă lumea cotidianului (această lume concretă, vizibilă), apare și planul al doilea, cel mitologic, al treilea, al patrulea... Dacă apa care curge dă pregnanță și concretețe vieții, cotidianului, tot decorul, înocet, încet prinde viață. Nu este un decor static, ci unul care se mișcă, „vorbește” de la sine, se transformă. Unele din elementele decorului devin personaje — cum sînt fluturile, curcubeul. Ele accentuează ideile pe care regizorul vrea să le rostească scenic. Nu este un decor ieșit din afara piesei sau din afara programului de idei al regizorului. Silviu Purcărete are in-

teligența artistică de a extrage idei din acel mediu, din acel castel închis, din acea lume între gratii, și de a valorifica inspirat unele elemente din acel castel, în care (supra) viețuiește o lume prăbușită, închisă, palidă... Iată, bunăoară, cum se mișcă și piticul acela ori acea mască ce putea fi o oglindă (în alte spectacole a fost o oglinjoară, aici este o oglindă de epocă, oglinda unei lumi vechi).

— **În acel castel al dramaturgului D.R. Popescu și al regizorului Silviu Purcărete, toate „capătă” (și) alte sensuri...**

— Da, lucrurile posibile într-un vechi castel capătă și planul doi precum acel candelabru care, dintr-o dată, devine un cer înstelat. Astfel de elemente ale decorului au, în primul rînd, o concretețe a vieții și țin să capete, ulterior, o deschidere spre tragedie, spre cosmos, spre integrarea personajelor în timp și în marele timp. Un alt decor semnificativ — fotoliul gol, al puterii... goale, al puterii absente. În jurul acestei puteri toate personajele „cuminți” se rotesc în gabaritul lor sufletesc, grotesc, se mișcă în jurul acelei puteri abstracte și goale pe care o adulează, o cîntă și căreia i se supun. Această putere li copleşte de tot și-i face să-și arate gama foarte complexă de stări. Acest grup de personaje formează un cor și, lucru extraordinar, este un cor al personajelor mutilate (sau automutilate), personaj complex, cu mai multe voci, care-i propun protagonistei principale ieșirea adică o cale de a scăpa cu viață — fie calea lașității, fie calea unei iubiri imaculate sau calea unei credințe în care nici cel ce o propune nu crede. Toate aceste căi propuse sînt în schimbul unei vieți pe care doar o promit, deoarece nu sînt sigure nici ele, aceste personaje, nu sînt sigure că o vor putea da eroinei principale.

— **Deși formează un „cor”, totuși, fiecare din aceste personaje e bine conturat...**

— Într-adevăr, fiecare are un moment de vîrf, chiar antologic. De exemplu,

momentul „foc” (să-i spunem așa) în care Iros — Ilie Gheorghe rostește „exploziv” replicile, este un recital actoricesc, însă în slujba ideilor piesei. Și celelalte personaje au momentele lor foarte bune. De asemenea regizorul, dând mai mult spațiu unor personaje absente, de fapt, din piesă, dar presupuse, formează un alt câr, mut, al deținuților, cor care are prezență deosebită în piesă.

— **V-aș propune, în continuarea acestei „cronici dramatice” pe care, de fapt o faceți, o scurtă trecere în revistă a interpretării personajelor de către colectivul craiovean, conform părerii dumneavoastră.**

— Un fapt remarcabil, după opinia mea toți actorii au fost foarte buni, lucru rar într-un spectacol, deoarece, în general, mai scade cîte unul. Aici, repet, toți au fost foarte buni, motiv pentru care îi nominalizez, conform distribuției din piesă: Diana Gheorghian, Leni Pințea-Homeag, Remus Mărgineanu, Ion Colan, Valentin Mihali, Tudor Gheorghe, Ilie Gheorghe, Valeriu Dogaru, Angel Rababoc, Mirela Cioabă.

Tudor Gheorghe (în rolul lui Pasăre) este absolut magnific. Chiar îi spunem că am văzut recent un film care a luat cîteva Oscaruri („Rain Man” — „Omul ploilor”), unde actorului Dustin Hoffman i s-a acordat Oscarul pentru interpretare. Credeți-mă, dacă s-ar fi acordat premii Oscar, lui Tudor Gheorghe ar fi trebuit să i se decerneze, pentru rolul Pasăre, 3 Oscaruri, cel puțin! Foarte bună, de asemenea, mi s-a părut Mirela Cioabă (în rolul, ușor colorat, al Zambilei) — cu autenticitate a personajului, cu o poezie și o tristețe interpretate cu inteligență și mare convingere. Leni Pințea-Homeag are o mare demnitate în rolul Sevastița. Acest lucru vine și din concepția regizorală, care face din lumea borfașilor (o lume măruntă, de fund, cum ar fi la Gorki) o lume a demnității. Adică, cei care au trimis-o pe eroină în nivelul de jos al societății s-o compromită și să-i șteargă orice demnitate, s-au înșelat. Aici ea găsește un mediu cu o demnitate nelămurită, un mediu curat, o lume care știe să-și trăiască viața și să lupte pentru ea cu orice preț.

— **Vorbind despre reușita interpretărilor, să nu uităm că în rolul Mariei, personajul principal, a fost distribuită o debutantă pe scena craioveană, Diana Gheorghian (fiind la al doilea rol), iar în rolul Izidor și-a făcut debutul colegul ei de promoție '88, Angel Rababoc...**

— Nu s-a observat că sînt debutanți. E bine că Naționalul craiovean a luat asemenea debutanți. Rababoc și-a făcut foarte bine debutul, iar în

Sevastița (Leni-Pințea Homeag) și Maria (Diana Gheorghian) sau impunătoarea demnitate a dezmoșteniților sortiți

ceea ce o privește pe Diana Gheorghian — mi se pare o actriță de dramă, de tragedie pe care și-ar dori-o orice teatru din țară. Oricum, Diana Gheorghian este o actriță pe care demult o aștept și o visez să existe în teatrul românesc. Are un registru larg și alt de puternic, încît îi prevăd un viitor de excepție. Remarcabilă este scena ei cu Mititelu (actorul Valentin Mihali). Ea îl înțelege pe el. Extraordinar a interpretat scena Diana Gheorghian, și Valentin Mihali e foarte bun în scena aceea. Ea are un ton foarte calm, vorbeste foarte alb, înțelegînd mîrdăria lui, pentru care ar trebui să-l condamne, și de fapt o apucă un fel de milă față de el. Nici măcar dispreț nu mai are față de asemenea ticăloșie și față de asemenea ticăloși. Adică, registrul ei — prin care-i înfruntă — e foarte nuanțat pe unul îl înfruntă cu putere, pe celălalt cu sarcasm, pe altul cu seninătate, pe Mititelu, cu un fel de duioșie, înțelegînd mizeria lui sufletească. Scena cînd ea, Maria Boitos, este în lanțuri și cei doi, Iros și Izidor, liberi fiind, sînt în

fața ei, este iarăși remarcabilă. Ea este cea care nu-l condamnă, ci îi înțelege mai mult decât se înțeleg ei... Ei par condamnați de ei înșiși și de timp — mai mult decât au făcut ei ca s-o condamne pe ea, întrucît nu au libertatea spirituală pe care actrița Diana Gheorghian știe să și-o dea, jucînd remarcabil această scenă.

— **Privitor la personaje, ar fi multe de consemnat și de remarcat. Întrucît — așa cum bine ați subliniat — toți, toate secvențele sînt de un adevărat profesionalism...**

— Ar mai fi multe de subliniat. Bunăoară, despre personajele „închise”. Adică, croarea în care stau conducătorii castelului: că doar lumea condamnată este închisă. Nu! Și ei sînt la fel de închiși, de o sîrmă ghimpată, invizibilă, în același castel. Nici ei n-au altă libertate. Opreșorul trăiește aceeași condiție, deși de pe altă altitudine, dar trăiește în același mediu și respiră același aer al opresiunii. Ei nu sînt în afara zidului, ei nu sînt cu nimic mai liberi decât cei pe care-i condamnă și îi vor executa.

— **Alte elemente deosebite ale spectacolului craiovean?**

— Vedeți, planurile existente în piesă — de care vă vorbeam la început — deci și stratul strict cotidian, al vieții obișnuite, al firescului, se împletește cu cel al mitologiei, al politicului, al întrebărilor grave —, dar nu se văd aceste straturi, sînt contopite, într-o idee artistică foarte bine lucrată de regizor. Este o viziune regizorală extrem de matură a lui Purcărete. Un moment teatral deosebit — și care aparține regizorului — este acela al apoi și al lutului. Momentul nașterii este, de asemenea, unul de referință, ca și cel al cununiei. O idee foarte bună este aceea a coborîrii cerului, cu lumini, atît pentru ticăloși, cît și în rîndul oamenilor puri. Această lume de dincolo, „de dincolo” coborînd pe Pămînt în momentele de mare tensiune ale interpretării... Un alt moment reușit este al morții celui iubit ticălos — Mititelu. Moartea aceasta parcă nu e făcută concret de mina lui Pasăre, ci parcă e făcută de o conjurație a stelelor, a luminilor și acel ticălos moare printre lumini, moare și el luminat, intrînd și el, poate, într-o eternitate a frumosului, dar cu ticăloșia sa. Altfel spus, regizorul i-a dat și lui o șansă. Nu a făcut din această moarte un moment care să-l pună pe Pasăre într-o postură neagră. Doar simțim ce s-a întîmplat între cei

doi, dar nu vedem decât conjurația forțelor, a luminilor care vor să stîrpească un stîrv omenesc.

— **Scenografia, un alt protagonist al spectacolului...**

— Scenografa Ștefania Cenean nici nu știe ce a făcut! Atît de bine a făcut! Este o scenografă de excepție prin momentele pe care le-a propus, elemente care, repet, vin din contextul concret al acțiunii, al mediului, al castelului, al acelei lumi care capătă dimensiunea a doua și a treia — această dimensiune metafizică, dacă vrei, pe care spectacolul craiovean o are. Ilustrația muzicală, prin tonurile grave cu care începe piesa, dintr-o dată o pune într-un diapazon încet și grav, într-un registru grav.

— **În concluzie?**

— Spectacolul Naționalului din Cetea Băniei cu „Piticul din grădina de vară” este o reprezentare pentru anul 2000. Dacă există vreun lucru de care sînt sigur că va intra în anul 2000, acela este acest spectacol. Nutresc convingerea că se va scrie mult despre regizor, despre interpreți, despre scenografie și despre succesul Teatrului Național din Craiova, succes major și care nu este întîmplător, întrucît el vine după alte spectacole remarcabile ale Naționalului din Craiova. Unele le-am văzut la București, despre altele am auzit, dar cele pe care le-am urmărit eu erau absolut remarcabile. Acesta mi se pare o încununare a Naționalului craiovean.

— **Și această piesă, ca multe din scrierile dumneavoastră, are la bază fapte reale. Cîteva amănunte, vă rugăm.**

— Da, și „Piticul din grădina de vară” a plecat de la fapte reale. De altfel, este o piesă care s-a jucat și la Televiziune, a avut mai multe montări în teatrul românesc: la „Nottara”, la Teatrul Maghiar din Cluj, la Teatrul din Tîrgu Mureș, la Piatra Neamț. Deci, acest spectacol jucat pleacă de la două întîmplări pe care le-am aflat. În timpul războiului, o femeie condamnată la moarte a fost găsită gravidă și pedeapsa, conform legilor, a fost amînată pînă la data cînd trebuia să nască. Mi s-a părut, din capul locului, o tragedie, un lucru extraordinar. De aceea am și scris piesa.

— **În ce zonă s-a petrecut?**

— Nu știu dacă e cazul să intrăm în amănunte, deoarece sînt și personaje despre care nu știu ce destinație au avut după aceea. În orice caz, în zona Brașov — Doftana au fost cele două personaje.

Dintr-un interviu acordat ziarului Înainte (organ al Comitetului județean Dolj al P.C.R. și al Consiliului popular județean) din 18 iunie 1989.